

78ste vergadering

Donderdag 16 april 2009

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 107 leden, te weten:

Aasted Madsen-van Stiphout, Agema, Aptroot, Atsma, Bashir, Van Beek, Besselink, Bilder, Blanksma-van den Heuvel, Blok, Boekestijn, Van Bommel, Bosma, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Van de Camp, Cramer, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijk, Jan Jacob van Dijk, Jasper van Dijk, Van Dijken, Dijsselbloem, Eijsink, Elias, Ferrier, Van Gent, Gerken, Van Gerven, Gesthuizen, Graus, Haverkamp, Heerts, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Joldersma, Jonker, Kalma, Kant, Knops, Koopmans, Koppejan, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Langkamp, Leijten, Lempens, Madlener, Mastwijk, Van Miltenburg, Neppérus, De Nerée tot Babberich, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Peters, Pieper, Polderman, Van Raak, Remkes, Roemer, De Roon, Samsom, Sap, Schinkelshoek, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Spies, Van der Staaij, Tang, Teeven, Thieme, Timmer, Ulenbelt, Van der Veen, Van Velzen, Verbeet, Verdonk, Vermeij, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Waalkens, Weekers, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, De Wit en Wolbert,

en de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, mevrouw Verburg, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de heer Donner, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevrouw Albayrak, staatssecretaris van Justitie, en mevrouw Bussemaker, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat er geen afmeldingen zijn.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het kindgebonden budget, de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten en de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de integratie van hoofdstuk 3 van de Wet tegemoet-**

koming onderwijsbijdrage en schoolkosten in de Wet op het kindgebonden budget (31772).

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten in verband met het bevorderen van de participatie van jonggehandicapten door werk en arbeidsondersteuning (31780).**

(Zie vergadering van 7 april 2009.)

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De **voorzitter**: Dames en heren. Vuistregel is dat u als spreekijd ongeveer een derde van de tijd in de eerste termijn gebruikt.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Wij hebben onlangs een nota van wijziging gekregen. Ik vraag dus enige clementie wat de spreekijd betreft.

De **voorzitter**: Zoals u weet, bestaat er geen spreekijdbeperking bij de behandeling van een wetsvoorstel. Ik wilde u slechts een vuistregel meegeven.

De heer **Blok** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoord. Mijn verontschuldigingen dat ik het laatste stukje niet heb meegemaakt. De reden was dat ik na de rijsttafel van die avond zelf tijdelijk arbeidsongeschikt was geworden. De strekking van zijn antwoord heb ik wel meegekregen.

Wel ben ik teleurgesteld in het antwoord van de minister. Ik ga nu niet mijn betoog herhalen en ook niet wat ik gemist heb in het voorstel van de minister. Het volstreekte gebrek aan aandacht voor de enorme toename van de instroom dat bleek uit zijn reactie, en overigens ook uit de bijdragen van de coalitiepartijen, stelde mij bijzonder teleur. Het enorme maatschappelijke drama en ook het op te lossen probleem is dat de instroom van jongeren in vrij korte tijd verdubbeld is: van een schoolklas per werkdag, dus gemiddeld 30 jongeren,

Blok

naar twee schoolklassen per werkdag. Er is rond 2002 een plotselinge overgang geweest. Uit alle onderzoeken, en ook als wij gewoon om ons heen kijken, weten wij dat wij sinds begin jaren 2000 niet met z'n allen zieker zijn geworden en ook dat niet op dat moment ineens de samenleving veel complexer is geworden.

Het kan niet anders zijn dan dat aan het begin van deze eeuw de keuringscriteria en de manier waarop wordt omgegaan met arbeidsongeschiktheid bij jongeren, plotseling zijn veranderd. Dat is absoluut niet in het belang van de jongeren omdat wij helaas al eerder hebben moeten constateren dat een dergelijke keuringsuitslag een levenslang stempel oplevert dat vooral een nadeel is als men wil deelnemen aan de samenleving.

De minister gaf daarop zeer laconiek aan dat er inderdaad een spectaculaire toename is maar dat, als hij opdracht zou geven tot strengere keuringscriteria, mensen in een andere uitkering terecht zouden komen. Ik vind dat een bijzondere visie op de samenleving van een christendemocratisch minister. In feite zegt hij dat deze jongeren linksom of rechtsom toch worden afgeschreven en dat hij daar niets aan gaat doen.

De heer Van Hijum van het CDA zag het probleem duidelijk, want hij plaatste daar een interruptie over. Helaas heb ik van hem geen initiatieven gezien om in te grijpen aan de instroomkant. Aan de heer Spekman van de PvdA moest ik zeer nadrukkelijk vragen of hij een oordeel had over de instroom. Hij gaf daarop een antwoord dat volstrekt niet over de instroom ging. Omdat dit een heel belangrijk deel van de problematiek is, vind ik dat zeer schrijnend.

Hoewel ik best een paar positieve dingen in het wetsvoorstel kan ontdekken, vind ik het volkomen miskennen van wat er maatschappelijk aan de hand is zo ernstig en geeft mij dit een zo grote zekerheid dat wij hier over een paar jaar weer zullen staan omdat het probleem nog veel groter is geworden, dat de VVD per saldo tegen het wetsvoorstel zal stemmen.

Ik zie ook wat lichtpuntjes. Er is in ieder geval sprake van een grotere inzet op uitstroom. Mogelijk komt er een verlichting van de problematiek waar werkgevers, die gelukkig voor een deel wel graag met Wajong'ers in zee gaan, tegen aanlopen. Ik heb op dat gebied een concrete vraag aan de minister gesteld over de positie van werkgevers die meerdere Wajong'ers in dienst hebben die allemaal met een eigen jobcoach komen. Zij hebben ons verzocht – dat verzoek is bij meer Kamerleden binnengekomen – om in die gevallen zelf een medewerker als jobcoach aan te kunnen stellen en ook de vergoeding die erbij hoort te kunnen claimen. De minister wil daar niet op ingaan. Daarom heb ik op dat punt een motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat een aantal werkgevers grote aantallen Wajong'ers in dienst heeft;

constaterende dat de werkgever hierdoor vaak contacten moet onderhouden met grote aantallen verschillende jobcoaches;

verzoekt de regering, werkgevers die meerdere Wajong'ers in dienst hebben, de mogelijkheid te bieden, een eigen medewerker als jobcoach aan te wijzen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Blok. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 27 (31780).

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Voorzitter. Ook de PVV vindt het een gemiste kans dat deze minister de problematiek van de instroom volledig links laat liggen. In eerste termijn noemde ik dat al dweilen met de kraan open. Voor de PVV is het onverteerbaar dat jaarlijks 17.000 mensen de Wajong instromen. Door het voorliggende wetsvoorstel verwacht de minister de instroom met 10% te kunnen beperken; 10% slechts. Daarmee zegt hij feitelijk dat zeker 10% sowieso oneigenlijk instroomt. De minister ziet mogelijkheden om 50% naar regulier werk te begeleiden, maar toch werkt thans slechts 9%. Schat de minister de kansen van deze groep niet te rooskleurig in? Hoe gaat de minister banen creëren voor deze groep? Waarom zouden werkgevers nu wel en vroeger niet geïnteresseerd zijn in een Wajong'er? Ik zie het niet.

Waar de PVV grote problemen mee heeft, is dat een grote groep al op jonge leeftijd een stempel krijgt waar zij bijna niet meer van afkomt. De minister geeft de complexiteit van de samenleving de schuld, maar we weten allemaal dat dit onzin is. Uit onderzoek blijkt namelijk dat het aantal kinderen met een psychiatrische stoornis al 25 jaar gelijk is. De groei zit hem erin dat we te gemakkelijk etiketten plakken op kinderen met een zogenaamd vlekje, ingegeven door een cordon aan hulpverleners dat zich er maar al te graag tegenaan wil bemoeien. Jaarlijks besteden we miljarden, 8,5 mld., aan onze probleemjeugd. Waar geld is, zijn hulpverleners.

Ook de scholen staan onder veel te hoge druk door grote klassen en prestatiedrang. We moeten ons afvragen of het huidige systeem van onderwijs niet de oorzaak is dat onnodig veel kinderen worden gedumpt in het speciaal onderwijs. Klopt het dat op dit moment een op de twintig kinderen speciaal onderwijs volgt en dat Nederland daarmee kampioen is in Europa? Dit zou ons toch aan het denken moeten zetten?

De PVV roept de minister daarom op om met spoed met maatregelen te komen om deze instroom in het speciaal onderwijs en later in de Wajong een halt toe te roepen. Niet de groep, maar het systeem is ziek en de kinderen zijn de dupe!

De PVV maakt zich ook zorgen over het gedwongen karakter waarmee een Wajong'er passende arbeid moet accepteren. De minister heeft hierover niets gezegd in eerste termijn, terwijl hierover meerdere vragen zijn gesteld. Kan de minister garanderen dat een Wajong'er, die toch al kwetsbaar is, niet met het mes op de keel wordt gedwongen een bepaalde baan te accepteren waarvoor hij of zij helemaal niet geschikt is en of gekwalificeerd? Hoe gaat de minister een goede match tussen vraag en aanbod garanderen?

Ten slotte wil ik nogmaals pleiten voor het terugvalrecht. Iemand die blind is en een aantal jaren zelfstandig

Tony van Dijk

werkt en het WML weet te verdienen, kan ook zijn baan verliezen en moet weer terug kunnen vallen op de Wajongregeling. Hij is tenslotte nog steeds blind en verdient daarom wat de PVV betreft arbeids- en inkomensondersteuning. De minister is niet duidelijk in zijn nota van wijziging of dit nu wel of niet kan. Hij stelt dat het vanaf een nader te bepalen tijdstip bij AMvB mogelijk wordt. Hoe vaak kun je zijn! Ook de termijn van vijf jaar ziet de minister als discriminatie voor mensen met een handicap. Dit is natuurlijk flauwekul. Iemand die blind is, zal een leven lang ondersteuning nodig hebben. Dat heeft niets met discriminatie te maken. Mensen zijn bang om hun rechten te verspelen en houden krampachtig vast aan arbeidsondersteuning of de termijn van vijf jaar. Dit kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Eigenlijk hebben wij een heel bijzondere minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Toen de werkgevers massaal op zoek waren naar personeel, begon hij de discussie over makkelijker ontslaan. Nu de bazen geen personeel aannemen, ook geen jongeren zonder handicap, probeert de minister een werkaanbod voor jonggehandicapten te organiseren. Er is toch iets goed mis met de timing van de minister!

Honderdduizenden mensen extra zouden aan het werk worden geholpen bij de krapte op de arbeidsmarkt, zo klonk het bij de aanvang van dit kabinet. Als het nu niet lukt, dan lukt het nooit, werd er gezegd. Waarom moeten wij er nu vertrouwen in hebben dat het werkaanbod van het UWV onder deze omstandigheden, in deze crisistijd, wel succesvol tot stand zal komen? Zelfs voor jongeren, net van school en zonder beperkingen, is geen plaats. Ik vind de poging van de minister wel moedig, maar wie gelooft er nu echt in dat het UWV met een werkaanbod zal komen?

Ik ben bang dat de moed van de minister straks niet meer zal zijn dan roekeloosheid. Immers, de recente voorstellen van de minister behelzen ook dat jongeren die nu nog voor detachering en begeleid werk in de sociale werkvoorziening in aanmerking komen, na invoering van deze wet hiervoor niet meer in aanmerking komen.

De heer Spekman wilde de toegang naar de sociale werkvoorziening openhouden. Als hij met dit wetsvoorstel instemt, laat hij zich in de luren leggen. In de eerste termijn ging hij ervan uit dat bij het ontbreken van een concreet werkaanbod van het UWV de weg naar het aanvragen van een WSW-indicatie mogelijk was. Wij hebben nu de nota van wijziging gezien: een en ander blijkt niet het geval te zijn. De weg naar de sociale werkvoorziening wordt voor minstens de helft van de jongeren afgesneden. Sterker nog, wie al een indicatie voor de sociale werkvoorziening heeft, op de wachtlijst staat en dus uitzicht heeft op een cao-loon en werkzekerheid, kan toch nog door het UWV gedwongen worden om regulier werk te accepteren. Dat dan voor een loon en een aanvulling op het loon die samen lager zijn dan het minimumloon. Mijnheer Spekman, dat kunt u toch niet voor uw rekening nemen?

De heer **Spekman** (PvdA): Dat eerste neem ik ook niet voor mijn rekening. De afspraak is – dit staat duidelijk in de nota van wijziging – dat iemand met een Wajongindi-

catie zich kan laten indiceren voor de Wajong. Als deze persoon op de wachtlijst staat, kan hij naar een reguliere werkgever toegaan als er een concreet werkaanbod is vanuit de Wajong. Op dat moment gaat hij van de wachtlijst af, omdat er sprake is van een voorrangssituatie. Dat is het enige verschil. Dit lijkt mij ook zeer terecht. Beschutte arbeid is, zoals blijkt uit de nota van wijziging, überhaupt de WSW-indicatie. Ook alle overige indiceringen – dit staat eveneens in de nota van wijziging – kunnen gewoon doorgang vinden. Een concreet werkaanbod gaat echter voor. Volgens mij is dat precies wat wij in de Kamer besproken hebben. Ik ben daar heel blij mee, want dat betekent dat de indicatie voor deze jongeren gewoon nog openstaat.

De heer **Ulenbelt** (SP): Is de heer Spekman dan helemaal doof voor de geluiden die vanmorgen nog tot ons kwamen van Cedris, van de VNG, van de Gehandicaptenraad en van al die organisatie die zich hiermee bemoeien, dat hiermee de weg naar de sociale werkvoorziening wordt afgesneden? Stel dat iemand op de wachtlijst staat. Hij krijgt een werkaanbod van het UWV. Dan is de kans heel groot dat hij bij een reguliere werkgever met een inkomen onder het wettelijk minimumloon komt te zitten. Daar waar er perspectief voor hem is in de SW, heeft hij in ieder geval het minimumloon, zekerheid, pensioenopbouw, alles wat ontbreekt bij een reguliere werkgever. Daar gaat de heer Spekman mee akkoord en daarom zeg ik tegen hem dat hij zich in de luren laat leggen.

De heer **Spekman** (PvdA): De kern is dat de indicatie voor deze jongeren niet is afgesloten. Als er geen concreet werkaanbod is, dan kunnen zij aan de slag in de SW. De jongeren zijn er niet bij gebaat om op de in sommige regio's lange wachtlijsten van de WSW te staan. Zij zijn erbij gebaat om zo snel mogelijk aan het werk te komen en mee te doen. Dat maakt de nota van wijziging mogelijk, en dáár ging het debat de vorige keer over.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat is niet waar, want daar waar iemand nu rechtstreeks naar het UWV, het voormalig CWI, kan om een indicatie te vragen, moet hij straks een hele marsroute maken door het UWV: een Wajonguitkering aanvragen, een participatieplan enzovoorts. Dat betekent de facto het afsnijden van de weg naar de SW. Dat is ook wat de minister beoogt. U moet zich niet in de luren laten leggen.

Voorzitter. Daar waar werkgevers geen banen aanbieden, wordt de weg naar de SW voor een belangrijk deel afgesloten. Dit wetsvoorstel leidt er materieel toe dat de jongeren niet bij een baas of bij de sociale werkvoorziening terecht komen, maar gevangen worden in hun uitkering en achter de geraniums terecht komen. Dat is het effect van dit wetsvoorstel.

De heer **Spekman** (PvdA): De heer Ulenbelt herhaalt de stelling dat juist deze jongeren door de genomen besluiten en de nota van wijziging in hun uitkering gevangen blijven. Als zij een uitkering hebben en dus geen gebruikmaken van een concreet werkaanbod, staan echter de WSW-indicaties en de WSW-plekken overal in Nederland open, net zoals nu.

De heer **Ulenbelt** (SP): Wie zou er nu gelijk hebben:

Ulenbelt

Cedris, VNG, Gehandicaptenraad, Platform Verstandelijk Gehandicapten of u, mijnheer Spekman? De minister heeft gezegd dat hij die mensen niet in de sociale werkvoorziening wil. Daarom maakt hij die werkregeling. Daar wordt men dus in gevangen. Als er geen concreet aanbod is, zit men in een uitkering zonder zicht op werk. Dat moet u ook zien.

De heer **Spekman** (PvdA): Het is toch echt anders; het spijt mij zeer voor de heer Ulenbelt. Ik vind ook dat hij het niet erg zou moeten vinden, maar dat hij blij zou moeten zijn. Cedris heeft vanochtend een brief geschreven met een vraag; men poneert geen stelling. De Gehandicaptenraad maakt zich zorgen omdat er überhaupt een wachtlijst is in de WSW. Dat is een heel ander verhaal. Dat debat zullen wij zeker voeren bij de behandeling van de WSW. De indicatie waar het debat om begon, staat echter gewoon open voor deze jongeren. Als zij geen concrete kans hebben om waar dan ook te werken via de werkregeling, kunnen zij gewoon werken via de WSW, of dat nu is via de beschutte arbeidsplek, via detachering of via begeleid werken. Als iemand op de wachtlijst staat en via de werkregeling een concrete baan krijgt aangeboden in het reguliere bedrijfsleven, dan mogen wij blij zijn dat hij die kans krijgt.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik stel vast dat de PvdA liever jongeren bij een reguliere baas aan het werk zien voor een totaalinkomen onder het minimumloon dan voor een fatsoenlijk cao-loon, met pensioenopbouw, in de sociale werkvoorziening.

Voorzitter. De minister kiest voor de kilte van de markt met dit wetsvoorstel. Hij kiest voor werken voor een inkomen onder het minimumloon. Wij willen de weg naar de sociale werkvoorziening volledig openhouden. Om die reden handhaaf ik mijn amendement.

In de kern van de zaak negeert de minister de problemen die jonggehandicapten hebben op de arbeidsmarkt. Het probleem is niet de jongere, maar de houding van een overgroot deel van de werkgevers. De minister heeft toegezegd om in Duitsland en in Oostenrijk te onderzoeken hoe het daar is gesteld met de quotaregelingen. Het is mooi dat hij dat wil doen. Wanneer kan de Kamer zijn bevindingen daarover ontvangen? Ik ben namelijk bang dat wij de bouwstenen van de Duitse regeling hard nodig zullen hebben als de nu voorgestelde regeling zal falen.

De hardvochtigheid waarmee gehandicapte studenten worden behandeld, vind ik echt schokkend. Ik lees een citaat voor: "Voor meerderjarige scholieren en studenten met een handicap is de inkomensbescherming op minimumniveau van groot belang." En: "Dankzij de inkomensbescherming van de Wajong kunnen zij zich zonder risico bewegen op de arbeidsmarkt, in de wetenschap dat voor hen een vangnet beschikbaar is." Dit staat op de site van de Partij van de Arbeid, niet op die van de heer Spekman. Ik vraag de heer Spekman of hij dit standpunt verlaat. Dat doet hij namelijk als hij dit wetsvoorstel steunt. Gehandicapten en scholieren gaan er dan namelijk zo'n driekwart op achteruit in inkomen. Ik neem aan dat de heer Spekman trouw blijft aan de uitspraken die hij heel Nederland voorhoudt en dat hij mijn amendement om de Wajongstudenten hun volledige uitkering te laten behouden, zal steunen.

De SP pleit voor een onbeperkt terugvalrecht. Daarvoor bestaat een heel goede rechtvaardiging. De heer Van Dijk wees daar ook al op. Een aangeboren handicap draag je mee tot aan de dood. De jonggehandicapte die het lukt om vijf jaar bij een baas te werken, is zijn handicap niet kwijt. Als hij of zij zijn werk verliest, moet hij daarna concurreren met anderen zonder beperkingen. Dan is hij in het nadeel. Dat nadeel werd nu juist gecompenseerd door de Wajong. Die bood de zekerheid van het vangnet. De minister stelt werknemers met een handicap gelijk aan werknemers zonder handicap. Deze gelijkstelling is eigenlijk van een valse boosaardigheid die alleen een gevoelloos mens kan bedenken. Ze is niet te verdedigen. Mensen met een handicap voor het leven hebben recht op een vangnet voor het leven. Daarom handhaaf ik mijn amendement voor een onbeperkt terugvalrecht, dat inmiddels mede ondersteund wordt door mevrouw Koşer Kaya.

Bij de herbeoordeling van WAO'ers en Wajong'ers zijn veel mensen geschikt bevonden om te werken. Ze waren ziek, maar werden door het UWV beter verklaard. Dit waren wonderbaarlijke genezingen. Het UWV kwam te boek te staan als het Lourdes van de Lage Landen. Dat drama dreigt zich nu te herhalen. Weer worden wonderen van het UWV verwacht en van re-integratiebedrijven die ze inhuren. Wat rechtvaardigt volgens de minister het geloof in wonderen van het UWV, nu het dit werkaanbod moet doen?

Ik dien twee moties in. Jonggehandicapten hebben behoefte aan medemenselijkheid. Ze moeten geholpen worden door mensen met verstand van zaken. Dit kan niet gebeuren door het eerste het beste re-integratiebedrijf. Dit moet gebeuren door bedrijven die een goede staat van dienst hebben. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om het UWV op te dragen om alleen gespecialiseerde en gecertificeerde re-integratiebedrijven, met aantoonbare ervaring, in te schakelen bij het doen van een arbeidsaanbod aan jonggehandicapten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Ulenbelt. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 28 (31780).

De heer **Ulenbelt** (SP): Jonggehandicapten moeten worden benaderd als mensen met gerechtvaardigde wensen. Ze moeten worden benaderd met compassie en inleving. Om te bereiken dat deze mensen in de nieuwe regeling een fatsoenlijk werkaanbod krijgen, dien ik de volgende motie in.

Ulenbelt

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat opleiding en werk zo veel mogelijk op elkaar moeten aansluiten;

verzoekt de regering om jonggehandicapten in eerste instantie een werkaanbod te doen waarbij rekening wordt gehouden met ervaring, kennis en wensen van de jonggehandicapte,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Ulenbelt. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 29 (31780).

□

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik wil de minister hartelijk bedanken voor zijn antwoorden op onze vragen. Het is jammer dat wij gezien de tijd niet konden interrumperen. Dat betekent dat er nog wat onhelderheid is over enkele vragen die ik heb gesteld.

Wij hebben een hele tijd gewacht op de werkregeling voor Wajong'ers. Zij willen graag werken en er graag voor gaan. Mijn fractie vindt het positief dat er een nieuwe regeling Wajong komt. Ik heb in mijn betoog in eerste termijn aangegeven dat de sancties en de rechten niet helemaal verankerd zijn zoals ik het graag zou willen. Dat geldt vooral voor onderdelen van de geneeskundige behandeling. Daarom heb ik het amendement op stuk nr. 26 ingediend. Dat amendement ga ik gewoon handhaven omdat ik het goed vind dat er op een andere manier mee wordt omgegaan. Als er sprake is van observatie in een kliniek of een geneeskundige behandeling moet dat ertoe bijdragen dat dit een rechtstreekse relatie heeft met het werk dat de Wajong'er moet gaan doen.

Ik heb gezegd dat ik graag een toezegging wil over het monitoren van de 25% WML bij studie. Mijn fractie wil ervoor waken dat studerende Wajong'ers met schulden geconfronteerd worden. Graag een toezegging dat de minister dit gaat monitoren.

Ik heb aangegeven dat wij willen dat de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte strikter gehandhaafd wordt. Graag een toezegging op dit punt. Ik ben zo veel Wajong'ers tegengekomen die aangeven dat zij zich gediscrimineerd voelen. Soms komen zij ergens binnen, maar als men ziet dat zij een bepaalde beperking hebben, wordt er gezegd dat zij een prima cv hebben, maar dat het toch niet zo goed uitkomt. Dat moet eens een keer afgelopen zijn. Wij hebben de werkgevers echt nodig in dit traject.

Ik heb gesproken over de steun van particuliere initiatieven en ondernemersinitiatieven voor de Wajong'ers. Ik ben een aantal initiatieven tegengekomen. Ik heb de voorbeelden Gedic in Genemuiden en Broodje Apart in Schijndel genoemd. Deze ondernemers willen graag meewerken, maar zij willen daarin ook gekend worden. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering ambitieuze plannen heeft met betrekking tot de inschakeling van Wajong'ers in het arbeidsproces;

overwegende dat er diverse particuliere en ondernemersinitiatieven speciaal zijn opgezet om groepen Wajong'ers een kans te geven op de arbeidsmarkt;

constaterende dat deze initiatieven een waardevolle bijdrage leveren aan de verbetering van de arbeidsmarktpositie van Wajong'ers;

van mening dat dergelijke initiatieven ten volle ondersteund dienen te worden, doordat er functies beschikbaar worden gesteld voor een redelijk aantal Wajong'ers;

verzoekt de regering, te bevorderen dat er voorrang wordt gegeven aan bestaande en nieuwe particuliere initiatieven en ondernemersinitiatieven die er speciaal op gericht zijn om een hoeveelheid Wajong'ers een plaats op de arbeidsmarkt te verschaffen, en zo nodig re-integratiemiddelen Wajong te herschikken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Spekman en Van Hijum. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 30 (31780).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik wil ook dat Wajong'ers inspraak krijgen in het werkaanbod. Een en ander is inderdaad geregeld in het wetsvoorstel, maar in artikel 5.5.2 staat duidelijk dat daar waar in het participatieplan staat dat er nog geen sprake is van een werkaanbod, de Wajong'er toch verplicht is om het werkaanbod aan te nemen. Ik vind dat zij daarin gehoord moeten worden. Daarom mijn volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat Wajong'ers een verplicht werkaanbod krijgen;

overwegende dat jongeren gemotiveerder zijn wanneer ze mede kunnen bepalen hoe hun traject er uit komt te zien;

overwegende dat een jonggehandicapte, overeenkomstig artikel 5.5.2, ook een aanbod van concrete, algemeen geaccepteerde arbeid kan krijgen indien dat niet in het participatieplan wordt genoemd;

van mening dat iedere Wajong'er erop mag kunnen

Ortega-Martijn

rekenen dat inspraak mogelijk is ten aanzien van het werkaanbod;

verzoekt de regering, het UWV op te dragen, ook in de situatie zoals bedoeld in artikel 5.5.2 een maatwerk-aanbod te doen dat in het voortraject goed is afgestemd met de betrokken klant,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Spekman en Van Hijum. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 31 (31780).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb ook aangegeven dat ik heel veel klachten krijg dat er bij de medische keuring niet eens gekeken wordt naar de medische geschiedenis. Ik wil wel dat dit gebeurt, want een huisarts weet beter wat iemand wel of niet kan; vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een verzekeringsarts vaststelt wat de beperkingen van een Wajong'er zijn bij het verrichten van arbeid;

constaterende dat een verzekeringsarts zich hierbij een oordeel moet vormen over de gezondheidsklachten van een Wajong'er;

overwegende dat de huisarts dan wel behandelend arts van de Wajong'er al langer zicht heeft op de medische situatie van de betreffende persoon;

van mening dat een diagnose van de verzekeringsarts zo zorgvuldig mogelijk moet worden gesteld;

van mening dat hierom de medische informatie van de huisarts dan wel behandelend arts op verzoek betrokken moet worden bij de indicatie;

verzoekt de regering, de verzekeringsartsen van het UWV – wanneer de Wajong'er of diens begeleider(s) daarom verzoek(t)(en) – bij de medische keuring contact op te laten nemen met de huisarts dan wel behandelend arts van de betreffende Wajong'er en deze informatie te betrekken bij de medische indicatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 32 (31780).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb ook gepleit voor interne jobcoaches. Mijn fractie heeft een notitie opgesteld over de Wajong'ers waarin is opgeno-

men dat er veel behoefte bestaat aan interne jobcoaches. Die mogelijkheid dient gecreëerd te worden.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat uit de evaluatie jobcoaching blijkt dat de inzet van een coach een effectief middel is om een duurzaam regulier dienstverband te realiseren voor Wajong'ers;

voorts overwegende dat er volgens de evaluatie aan het bereik van de regeling het nodige verbeterd kan worden;

constaterende dat in de praktijk de vraag naar interne jobcoaching toeneemt;

van mening dat interne jobcoaches een meerwaarde kunnen vormen voor de re-integratie, omdat zij goed zicht hebben op de werkplek en de specifieke omstandigheden waaronder de Wajong'ers moeten werken;

verzoekt de regering, te bevorderen dat interne jobcoaches worden ingezet en te bezien hoe re-integratiemiddelen hiertoe eventueel geschikt dienen te worden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Van Hijum en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 33 (31780).

De heer **Blok** (VVD): Voorzitter. Deze motie klinkt mij erg sympathiek in de oren. Ik vraag mij wel af waarin zij verschilt van de motie die ik heb ingediend.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik had deze motie al geformuleerd en bovendien gaat zij iets verder dan de motie van de heer Blok. Ik vraag namelijk ook naar de mogelijkheden van herschikking van re-integratiemiddelen.

Ik heb aandacht gevraagd voor Wajong'ers die graag ondernemer willen worden en daarover dromen. Zij komen echter niet aan het urencriterium dat nodig is om in aanmerking te komen voor de zelfstandigenaftrek.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het starten van een eigen bedrijf een mogelijkheid biedt voor Wajong'ers om aan een uitkeringssituatie te ontkomen;

overwegende dat de zelfstandigenaftrek een fiscale opstap is richting het zelfstandig ondernemerschap;

Ortega-Martijn

overwegende dat het urencriterium reeds is verlaagd naar 800 uur;

constaterende dat Wajong'ers – vanwege hun beperking – niet altijd aan het urencriterium in de zelfstandigen-aftrek kunnen voldoen;

van mening dat dit de mogelijkheden van Wajong'ers om zelfstandig ondernemer te worden, beperkt;

verzoekt de regering, te onderzoeken of en, zo ja, welke mogelijkheden er zijn om de criteria voor de zelfstandigenaftrek voor Wajong'ers te verruimen, mede tegen de achtergrond van de door het kabinet reeds getroffen maatregelen met betrekking tot het urencriterium en de eerder gedane toezegging om de doelmatigheid hiervan te bekijken, en de Kamer hierover zo mogelijk eerder dan, zoals nu voorzien, in 2011 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Spekman, Van Hijum en Koşer Kaya. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 34 (31780).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Over het herlevingsrecht had ik een amendement op stuk nr. 21 ingediend. Ik trek dat amendement in en dien daarvoor in de plaats de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het recht op arbeidsondersteuning overeenkomstig artikel 5.4.2 kan eindigen als een Wajong'er meer verdient dan 75% WML;

overwegende dat de wet een aantal waarborgen bevat om te voorkomen dat een Wajong'er onterecht zijn recht op arbeidsondersteuning verliest;

overwegende dat er na beëindiging een herlevingsmogelijkheid is van het recht binnen vijf jaar;

constaterende dat een voormalige Wajong'er na het vervallen van het herlevingsrecht, zijnde een werknemer die een structurele functionele beperking heeft, op grond van artikel 35 WIA en de onderliggende beleidsregels van het UWV recht heeft op dezelfde arbeidsondersteuning als die vanuit de Wajong wordt geboden;

van mening dat de rechtszekerheid van de toekomstige voormalige Wajong'er gediend is met een gelijkblijvende inhoud van artikel 35 WIA inclusief de onderliggende beleidsregels die samen materieel dezelfde arbeidsondersteuning geven als de Wajong;

van mening dat een actieve voorlichting over deze

mogelijkheid de onzekerheid over de herleving van het recht op arbeidsondersteuning kan wegnemen;

verzoekt de regering, te waarborgen dat de materiële arbeidsondersteuning vanuit de WIA gelijk blijft met de arbeidsondersteuning vanuit de Wajong, te bevestigen dat een voormalige Wajong'er met structurele functionele beperking onder de definitie van artikel 35 WIA valt en verzoekt tevens, actieve voorlichting te geven over de mogelijkheden voor arbeidsondersteuning vanuit de WIA aan diegenen die op grond van de Wajong het recht op arbeidsondersteuning verliezen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Spekman en Van Hijum. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 35 (31780).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik vertrouw er echt op dat deze moties, die eigenlijk een aanvulling moeten zijn, bijdragen aan wat wij graag willen, namelijk dat wij echt gebruik gaan maken van de talenten van de jongeren en dat we die gaan benutten.

De **voorzitter**: Ik reageer nog even op uw opmerking aan het begin en in het algemeen dat er geen mogelijkheden meer waren om interrupties te plegen. Ik streef ernaar, zoals u weet, om om 23.00 uur de vergadering te sluiten. Dat betekent wel dat ik vandaag, zoals u hebt kunnen zien, op de agenda wel ruim tijd heb gepland voor deze re- en dupliek, zodat u alles wat u van deze minister nog wilt weten over deze wet, kunt vragen. Ik wil het niet voor mijn verantwoording nemen dat een wet niet uitputtend behandeld is.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn reactie op de eerste termijn van de Kamer, waaronder de bijdrage van de SGP-fractie. De heer Blok stelde een vraag, ook in mijn richting, over mijn oordeel over de nogal opzienbarende toeneming in de instroom. Ik wilde toen niet meteen uit de losse pols daarop reageren, maar op zichzelf is dat een vraag die intrigeert. Je kunt daar op twee manieren mee omgaan. Je kunt zeggen: wij behandelen dit wetsvoorstel en gaan eerst eens kijken of wij ook niet een pakket maatregelen moeten treffen om die instroom te beperken. Je kunt ook redeneren: gegeven de instroom hebben wij een adequaat mechanisme nodig om de jongeren die onder begeleiding arbeid kunnen verrichten, optimaal te ondersteunen. Maar die vraag naar de instroom is er natuurlijk wel. Hij is alleen breder dan het Wajongdossier. De vraag treft natuurlijk heel erg het Wajongbestand, de WSW, maar het gaat ook om het gezinsbeleid, het onderwijs, de medicalisering, noem maar op. Ik vind het een relevante vraag, maar hij gaat de oevers van dit debat te buiten.

De instromers moeten optimale kansen krijgen en onder begeleiding kunnen werken. Het is goed om de wetgeving op dit punt te moderniseren en toe te snijden op de actuele dilemma's en vragen. Daartoe dient de tweede nota van wijziging als het gaat om de samenloop van de Wajong en de WSW. Sinds het verschijnen van

Van der Vlies

de nota van wijziging is er door nogal wat geledingen, waaronder de CG-Raad, sceptisch op gereageerd. Het is een stap vooruit, maar is het genoeg? Helpt het echt? Het gaat dan om het werkaanbod in de WSW en via het UWV, en om de vraag wat in het participatieplan als het meest passend wordt geïndiceerd. Daarnaast wordt gewezen op de spanning tussen de beloningsregimes. De tegenwerpingen vanuit de samenleving behoeven tegenspraak. Vooralsnog hopen wij dat die te geven zijn.

Ik kom op de bereidheid van werkgevers om mensen die onder begeleiding arbeid kunnen verrichten, een plek aan te bieden. De minister heeft er vertrouwen in uitgesproken dat het echt gaat gebeuren. Er is overleg, er is een centraal akkoord, er zijn afspraken gemaakt. Ik help het hem in alle oprechtheid hopen. Maar ik heb het vaker gehoord. Ik herinner mij nog heel goed de discussie over de WAGW, de wet die zich richtte op arbeid te verrichten door gehandicapte werknemers. Er was een vrij hardnekkige discussie over de vraag of er geen quotering moest komen. Mijn fractie heeft dat altijd afgewezen, omdat wij denken dat verplichtende uitspraken niet echt helpen in de bereidheid om op een goede, optimale manier met elkaar om te gaan. Het is beter als het spontaan gebeurt, als men de maatschappelijke verantwoordelijkheid onderkent en daaraan consequenties verbindt.

Ik hoop dus dat de minister gelijk krijgt en dat de werkgevers hun bijdrage zullen leveren, nog beter dan al gebeurt. Er zijn werkgevers die het wel doen, er zijn werkgevers die tot nu toe wat onder de maat presteren. De motie van collega Blok over de coaching zou daarbij kunnen helpen. Zijn interruptievraag was spontaan ook mijn gedachte toen de motie werd ingediend.

Zelf had ik gedacht een motie te zullen indienen over de certificering van re-integratiebedrijven. Ik vind dat de overheid alleen zaken zou dienen te doen met gecertificeerde bedrijven. Collega Ulenbelt heeft evenwel een motie van een dergelijke strekking al ingediend, waardoor een motie mijnerzijds niet meer nodig is.

□

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. Wij bespreken hier vandaag een wetsvoorstel dat zeer belangrijk is voor de toekomst van Wajong'ers. Het is dus ook zeer belangrijk dat wij hier uitgebreid alle punten bespreken en die vervolgens ten behoeve van de Wajong'ers het beste vormgeven. In dat licht wil ik nog een aantal zaken aan de orde stellen.

Wij willen niet dat WSW'ers en Wajong'ers op een verschillende manier worden vergeleken. In mijn eerste termijn heb ik al gezegd dat mensen met dezelfde kenmerken hetzelfde behandeld moeten worden. Ik heb er ook heel duidelijk bij aangegeven dat een gedeeltelijke afsluiting van de WSW voor Wajong'ers wat ons betreft niet acceptabel is. De minister heeft vervolgens gezegd dat dit ook niet de bedoeling zal zijn. Hij heeft een nota van wijziging naar de Kamer gestuurd. Met andere collega's vind ik echter dat er nog wel een aantal vragen openblijven.

Dat betreft onder meer de vraag van de VNG of met deze wijziging tegemoet wordt gekomen aan de bezwaren dat Wajong'ers die nog niet op een WSW-wachtlijst staan en gebaat zouden zijn bij ondersteuning via de WSW, daarvoor ook in aanmerking komen. Ik wil daarop een helder antwoord hebben.

Een ander belangrijk punt is het beloningsregime. Als iemand naar vermogen werkt, behoort diegene ook zo beloond te worden. Ook daarop verwacht ik een heldere reactie van de minister.

Dan de overgangsregeling. Waarom is deze regeling alleen voor nieuwe instroom mogelijk gemaakt? Ook voor degenen die onder de oude regeling vallen, zou dit juist zo goed zijn. Waarom mogen zij niet op basis van wat zij nog kunnen, behandeld worden? Ik vind dat ook de oude gevallen onder deze nieuwe regeling zouden moeten vallen, zodat zij ook alle kansen krijgen om vooruit te komen. Ook hierop krijg ik graag een duidelijk antwoord van de minister.

De instroom van Wajong'ers is heel erg groot. Daar zullen wij dan ook wat aan moeten doen. Ik heb het gevoel dat de minister die urgentie niet ziet en daar ook heel weinig aan doet. Na het definitieve beslismoment vindt herkeuring plaats op basis van inschatting van het UWV. Maar op basis waarvan wordt besloten wanneer iemand terugkomt? Wat zijn hiervoor de richtlijnen? Waarom is niet gekozen voor een periodieke herkeuring?

Zelf had ik een motie voorbereid over de terugval-optie, maar inmiddels heeft mevrouw Ortega-Martijn een vergelijkbare motie ingediend, zodat ik de mijne niet meer zal indienen en ik haar motie zal ondersteunen. Het zal wel een "coalitieding" zijn, maar wij zijn de slechtste niet, zo zeg ik tegen de heer Blok.

Wanneer iemand vijf jaar 75% of een jaar 100% van het minimumloon heeft verdiend vervalt het recht op een uitkering. Dit zal ervoor zorgen dat jongeren terughoudend zijn in het accepteren van zo'n baan. Als een jongere namelijk uitvalt nadat hij net is begonnen, of na vijf jaar, en hij weet dat hij niet meer bij de Wajong terecht komt, maar misschien een bijstandsuitkering, een WIA-uitkering of een gedeeltelijke uitkering krijgt, waar andere regels voor gelden, is de kans vrij groot dat hij allerlei beren op de weg ziet. Veel mensen willen dat risico niet nemen. Daarom hebben de heer Ulenbelt en ik een amendement ingediend om mogelijk te maken dat, nadat jongeren een aantal jaren gewerkt hebben, zij weer terug kunnen vallen op de Wajong. Het is heel belangrijk dat Wajong'ers dat signaal krijgen. Het is namelijk een juiste prikkel om hen uit die Wajong te halen.

Over het urencriterium is ook een motie ingediend die ik van harte heb me ondertekend. Ik vind dat Wajong'ers die een eigen bedrijf willen beginnen alle kansen moeten krijgen.

Ik wil op het punt van de scholing zelf een motie indienen. De inhoud lijkt mij duidelijk.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat 55% van de kinderen in het speciaal onderwijs uiteindelijk een beroep doet op de Wajong;

constaterende dat de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te wensen overlaat;

verzoekt de regering, te onderzoeken waarom de doorstroom vanuit het speciaal onderwijs naar de Wajong zo hoog is en hoe dit verbeterd kan worden;

Koşer Kaya

verzoekt de regering voorts, te bezien wat de mogelijkheden zijn om scholen meer te stimuleren de doorstroom naar arbeid te verhogen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Koşer Kaya, Spekman, Van Gent en Van Hijum. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 36 (31780).

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. In mijn eerste termijn heb ik de minister gevraagd, te reageren op de voorstellen van het UWV om te onderzoeken of er meer mogelijkheden zijn om scholen te stimuleren de doorstroom naar arbeid te verhogen. In mijn motie heb ik daar iets over opgenomen. Mijn oproep is: zoek dat uit en kijk hoe dat mogelijk zal zijn. Eén van de voorstellen is de benchmark voor schoolkeuze. Misschien kan de minister daar al wat over zeggen, want wellicht kan dit bij de uitvoering van de motie meegenomen worden. Er is in ieder geval brede steun voor die motie.

Dan het punt van Wajong'ers die studeren en de bureaucratie dit dat met zich brengt. Ik heb in mijn eerste termijn gepleit voor één loket waar ze informatie kunnen halen. Daar heb ik geen reactie op gekregen, terwijl Wajong'ers die studeren geconfronteerd worden met het UWV, de IB-Groep, de gemeenten en de universiteiten. Is het niet mogelijk om de bureaucratie te verkleinen en één loket voor Wajong'ers mogelijk te maken? Die kan worden ondergebracht bij het UWV of bij de universiteit of bij een van de bestaande instanties waar zij toch al informatie kunnen halen. Zij kunnen alle informatie dan op één plek krijgen en hoeven niet meer van hot naar her.

Afhankelijk van de antwoorden van de minister zal ik met mijn fractie bespreken of dit wetsvoorstel voldoende zal zijn om Wajong'ers verder te helpen. Voor zover ik dat kan beoordelen, zal het voor de toekomstige Wajong'ers hoogstwaarschijnlijk een verbetering zijn, maar voor de Wajong'ers die niet onder de nieuwe regeling vallen, zal dit geen vooruitgang betekenen. Dat punt zal ik met mijn fractie bespreken. Misschien kan de minister daar wat uitgebreider op ingaan, zodat ik dat mee kan nemen naar mijn fractie.

Dit wetsvoorstel zal uiteindelijk goed uitpakken als de werkgevers hieraan kunnen en willen meedoen. Een van de redenen om hieraan mee te kunnen doen, is de begeleiding die toch wat te wensen overlaat. De heer Blok en mevrouw Ortega hebben hier een motie over ingediend. Ik vond die van de heer Blok wat helderder en korter. Daarom steun ik zijn motie. Maar ook werkgevers die wel de handvatten krijgen om Wajong'ers in dienst te nemen, maar dat toch niet doen, moeten ermee geholpen worden daartoe over te gaan. Dat kan wat dwingender, maar dat kan ook wat voorzichtiger. Ik zou naar een wat dwingender vorm willen zoeken. De heer Van Hijum heeft in de kranten al uitgebreid aangegeven hoe dat zou moeten. Ik ben benieuwd wat de minister daarvan vindt. Ik geloof dat minister Eurlings dat in ieder geval niet ziet zitten. Ik zal geboeid naar zijn inbreng luisteren, maar ook op dat punt zullen wij toch een antwoord moeten krijgen.

□

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitgebreide beantwoording in eerste termijn en voor de nota van wijziging. Voor ons staan nog enkele dingen open, maar het begint bij het begin. Daar heeft iedereen het in dit debat over gehad: hoe geven wij deze jongeren, die door velen in onze samenleving zijn afgeschreven, weer kansen? Zij zijn afgeschreven door werkgevers, door collega's, soms door burens en soms ook door de overheid. Deze jongeren zijn aan de kant gezet en hebben heel lang in een uitkeringssituatie geleefd. Zij kregen bijna geen kansen meer. Veel van deze jongeren trappelen om een kans te krijgen. Daar gaat dit debat over.

Een aantal punten hebben wij in eerste instantie al naar voren gebracht, allereerst de rechten en plichten. Op het punt van de second opinion was het antwoord van de minister bevredigend. Op het punt van de bedenktijd en de reactie op het amendement over de vijfdaagstermijn was het antwoord nog niet helemaal bevredigend. De minister wil die bedenktijd eigenlijk liever niet in de wet hebben. Hij wil wel een bedenktijd geven, maar die wordt dan in een beleidsregel gezet. Die bedenktijd lijkt een beetje op hoe het met verzekeringen gaat. Dat staat er niet, maar daar komt het wel op neer: als je vijf dagen lang niet reageert, is er sprake van automatische goedkeuring. Wij vinden het van belang om met die vijf dagen bedenktijd juist andersom te redeneren: je krijgt vijf dagen bedenktijd en dan moet je bewust tekenen. Dat is iets anders dan stilzwijgend instemmen. Als wij dezelfde interpretatie hebben, kan dat wat mij betreft in een beleidsregel. Anders handhaaf ik het amendement. Het gaat erom dat je na die vijf dagen bewust moet instemmen in plaats van stilzwijgend instemmen.

Ook het punt van de huidige groep Wajong'ers komt in de nota van wijziging aan de orde. De minister vindt dat het op een nader te bepalen tijdstip zou kunnen gebeuren. Wij kunnen die redenering in de nota van wijziging volgen. De Kamer is op dat moment aan bod om daar het hare van te vinden.

Wij vinden de scheiding tussen arbeidsgeschikten en niet-arbeidsgeschikten nog wel een risico. Ik ga ervan uit dat het UWV daarbij dezelfde normen hanteert als bij de huidige werkregeling. Als dat niet zo is, hoor ik dat graag.

Op het punt van de inkomenssituatie steunen wij natuurlijk het amendement van collega Van Hijum. Als mensen langer structureel werken, behoren zij loon naar werken en dus het minimumloon te krijgen. Daarom hebben wij dat amendement ondertekend. Een heel grote groep gaat er ten opzichte van de huidige inkomenssituatie overigens op vooruit, want de huidige inkomenssituatie voor Wajong'ers is vele malen slechter dan de toekomstige. Ideaal is die situatie nog niet, maar ik hoop dat wij daar ooit komen.

Wij hebben ook gesproken over de pensioenopbouw. Het is geen geheim dat wij voorstander zijn van een loonkostensubsidiesysteem, maar er wordt nu wel een advies van de Stichting van de Arbeid gevraagd. Het belangrijkste voordeel van het loonkostensubsidiesysteem ten opzichte van loondispensatie is de pensioenopbouw. Wij ontvangen dus graag het advies van de Stichting van de Arbeid.

Spekman

Ook over de werkgevers is in eerste instantie uitgebreid gesproken. Straks komt collega Van Hijum nog met een motie over de social return. Het is van ontzettend groot belang dat wij hier bepalen dat er uiteindelijk een einde moet komen aan de lieve vrede. Ik geef de ondernemers graag het voordeel van de twijfel, zoals ik ervan uitga dat de collega's op de werkvloer een collega gedogen die net iets anders is dan zij. Het houdt echter wel een keertje op, ook voor de werkgevers. Onze voorbeeldrol als rijksoverheid is daarbij cruciaal. Wij kunnen wel mooi praten, maar het gaat er ook om dat wij het met z'n allen waarmaken. Daarom ben ik blij dat het kabinet op vragen van ons – dat speelt overigens Kamerbreed – heeft geantwoord dat 1% van de rijksambtenaren Wajong'er moet zijn en dat er ook extra mensen aangenomen moeten worden. Het zou overigens ook mooi zijn als meer Wajong'ers een kans krijgen om in dit Kamergebouw te werken, maar misschien wil de voorzitter daarop ingaan, hoewel ik niet weet of dat gebruikelijk is. Dat zou mij echter een lief ding waard zijn.

Daarom vind ik het ook belangrijk om in de aanbesteding van de rijksoverheid meer mensen een kans te geven die niet automatisch een kans krijgen. Vaak gaat het om het krijgen van de eerste kans. Dat is volgens mij ook het belang van deze werkregeling: niet om mensen eeuwig afhankelijk te houden van arbeidsondersteuning, maar om ervoor te zorgen dat zij ergens bij een bedrijf kunnen binnenkomen, daar een kans krijgen, zichzelf kunnen bewijzen en hun waarde kunnen laten zien. Die hebben zij. Maar het haakje in de wet dat wij hebben voorgesteld, willen wij toch graag via het amendement handhaven.

Ik kom op de instroom in de Wajong. Ik heb in eerste instantie gesproken over Erik, die jongen van veertien jaar die sinds februari 2008 met een korte onderbreking niet meer naar school is geweest. Daarin zit de kern van het probleem. Wij spreken hier over mensen die uiteindelijk achttien worden en misschien in de Wajong komen, maar daaraan gaat iets vooraf. Dat valt niet onder deze minister, maar dat is wel de verantwoordelijkheid van het kabinet als geheel en ook de verantwoordelijkheid van de Kamer als geheel. Ik vind echt dat wij ons hier, in het Nederlandse parlement en in het kabinet, veel te laks en gemakzuchtig neerleggen bij de verkokering die wij met elkaar hebben gecreëerd en dat wij te vaak onze ogen sluiten voor toestanden die eigenlijk onacceptabel zijn. Want het is niet acceptabel dat zesduizend kinderen thuiszitten terwijl wij wel leerplicht hebben en dat wij soms heel stoer zijn over de leerplicht-ambtenaren en het werk dat zij moeten verrichten. Er zitten echter wel zesduizend kinderen thuis.

Wij spreken vaak over procedures. Wij zetten het in een procedure zodat het morgen allemaal beter wordt of wij bedenken weer iets zodat er weer wat meer wordt signaleerd, maar oplossen? Wie voelt zich nu nog verantwoordelijk voor het oplossen? Daarom zal ik straks een motie indienen. Die zal ik aan het eind van mijn inbreng voorlezen.

Ik kom op het punt van de WSW en de Wajong. Ik voerde net een klein debatje met de heer Ulenbelt. Ik ben oprecht overtuigd van een andere opvatting dan de heer Ulenbelt. Ik heb ook de brief gelezen van de VG-Raad. Volgens mij was het niet de CG-Raad – ik kijk naar de heer Van der Vlies – maar de VG-Raad; althans, die brief heb ik gekregen. Maar goed, er zijn er zoveel, dus het is

mogelijk dat ik mij ook weer vergis. De brief van de VG-Raad gaf aan dat deze zich zorgen maakt. Hij maakt zich zorgen over het feit of het wel echt open is, of je wel de kans hebt om te indiceren. De raad zit vooral in zijn maag met de wachtlijsten bij de WSW. Dat geeft hij duidelijk aan.

Ik ben altijd een beetje op mijn hoede voor lobbyisten, maar er zitten ook oprechte, overtuigde mensen bij als directeurs van WSW-bedrijven. Even los van een ander belang dat Cedris ook voor de WSW kan hebben, zie ik dat de VG, Cedris en Divosa vragen stellen aan het kabinet. Zij vragen of zij het goed hebben begrepen. Zij hebben zorgen, want de WSW gaat hun aan het hart en deze groep gaat hun aan het hart.

Ik vraag de minister of hij van oordeel was dat in het minidebatje, waarvan ik aanneem dat de minister het heeft gevolgd, de heer Ulenbelt of ik het bij het rechte eind had. In mijn oprechte overtuiging is het zo – daar sta ik ook op, want ik vind het een ontzettend belangrijk punt – dat de indicatie voor de WSW openstaat voor de Wajong'ers. Wanneer er een concreet werkaanbod is vanuit de Wajong – dan heeft die persoon gewoon een werkgever – gaat dat voor. In de nota van wijziging wordt het zelfs sowieso vastgelegd in een participatieplan als het UWV van oordeel is dat de Wajong'er aangewezen is voor beschutte arbeid en niet in staat is om algemeen geaccepteerde arbeid bij een reguliere werkgever te verrichten. Dat betekent dat hij sowieso geen druk meer heeft. Maar ook die andere groepen kunnen gewoon worden geïndiceerd voor de WSW en daarin aan de slag wanneer jammer genoeg het concrete werkaanbod bij concrete werkgevers tegenvalt. Zo heb ik het gelezen en graag hoor ik van de minister of ik dat juist heb.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat is inderdaad een wezenlijke vraag. De heer Spekman zegt dat het moet gaan om een concreet werkaanbod. Dat betekent dat in zijn opvatting de werkgever met naam, adres en een baantje moet komen?

De heer **Spekman** (PvdA): Ja.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat ben ik met hem eens. Nu heeft de heer Spekman de vorige keer de beslisboom van de SW opgevoerd. Daarin kijkt men bij stap vier of er mogelijkheden met reguliere voorzieningen zijn buiten de SW. Als iemand is aangekomen bij stap vier van de beslisboom en er is een werkregeling, dan zal degene die de indicatie doet, toch zeggen: u kunt in de werkregeling, voor u is geen plek in de SW. Dan is er nog helemaal geen sprake van een concreet werkaanbod. Zo zal het toch gaan? Misschien moet de heer Spekman deze vraag dan ook zo precies aan de minister stellen. Dan kunnen wij vaststellen of hij gelijk heeft met zijn uitleg of dat ik gelijk heb.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik ben altijd geïnteresseerd in de vraag wie er gelijk heeft. Ik hoop dat ik gelijk heb en ik hoop dat de heer Ulenbelt dat ook denkt, omdat dit voor de doelgroep het beste is. Ik ken de beslisboom heel goed. Daar zitten ook nog regels onder, het moet gaan om een concreet werkaanbod, ook bij de beslisboom van de WSW. In de nota van wijziging is het anders verwoord, maar het komt hier wel op neer. Dit geldt voor de wettekst waar de "of" is opgenomen. Verder staat in de toelichting onderdeel 1: Gedurende de

Spekman

periode dat de jonggehandicapte op de wachtlijst staat in het kader van de WSW zijn de sollicitatie- en re-integratieverplichtingen in het kader van de gewijzigde Wajong wel aan de orde. Dus op dat moment wel, maar op het moment daarvoor en het moment daarna niet. Dit is volgens mij de crux van de indicatie voor de WSW. Ik hoor graag de opvatting van de minister. Zo nodig kunnen wij er dan nog op doorgaan, want ik ben ervan overtuigd dat ik gelijk heb.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dus het gaat de heer Spekman om een concreet, realistisch werkaanbod en niet alleen maar om de theoretische mogelijkheid van regulier werk?

De heer **Spekman** (PvdA): De heer Ulenbelt voegt iedere keer weer woorden toe, want hij spreekt nu ook over realistisch.

De heer **Ulenbelt** (SP): Het gaat mij om een concreet aanbod.

De heer **Spekman** (PvdA): Het gaat om een concreet aanbod bij een concrete werkgever.

De heer **Ulenbelt** (SP): Inderdaad een concreet aanbod en niet een theoretische mogelijkheid.

De heer **Spekman** (PvdA): Als de heer Ulenbelt spreekt over realistisch, ben ik extra op mijn hoede.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat woord neem ik terug. Het gaat mij om een concreet aanbod en niet om een theoretische mogelijkheid.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ik hoop ook dat de heer Spekman gelijk heeft, maar er zit hier toch nog een kleine omissie in. Als iemand op de wachtlijst staat en er komt een plek vrij in de WSW waardoor hij kan instromen, krijgt hij 100% aanvulling tot het minimumloon. Staat hij op de wachtlijst, maar krijgt hij net voordat hij kan instromen in de WSW een regulier werkaanbod, dan krijgt hij slechts een aanvulling tot 75% van het minimumloon. Moet deze inkomensongelijkheid niet worden beschouwd als een omissie in de wet?

De heer **Spekman** (PvdA): Het belangrijkste van alles wat wij vandaag bespreken, is dat jongeren een kans krijgen. Ook de jongeren die via de werkregeling aan de slag gaan, gaan er in inkomen op vooruit ten opzichte van de huidige regeling. Er zijn verschillen. Daarom was mijn fractie voor harmonisatie, voor een regeling van alle arbeidsmarktgehandicapten. Als je op je tweeëntwintigste een hersenbloeding krijgt, kom je ook niet in aanmerking voor de Wajong. Dan zit je er ook naast en heb je een kans dat je niet zo maar bij de WSW binnenkomt. Dan krijg je de rest van je leven een bijstandsuitkering in plaats van een Wajongregeling. Er valt nog veel te verbeteren, maar dit is wel een belangrijke stap die jongeren een kans geeft. Ja, er is een verschil, maar ik kijk naar de hoofddoelstelling die ik zie voor deze jongeren, namelijk dat zij kansen krijgen om mee te draaien in de Nederlandse samenleving en dat zij er niet naast staan.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ik ben blij dat de heer

Spekman het verschil toegeeft. De vraag is natuurlijk hoe rechtsongelijk dit verschil is. Of een Wajong'er nu werkt in de WSW of in een reguliere baan zou in principe niets mogen uitmaken voor zijn inkomen. De heer Spekman accepteert dus dat er wel degelijk sprake is van een inkomensongelijkheid?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik was meer voor een WSW-achtige systematiek. De systematiek van de Wajong werkt op basis van loondispensatie. Ik ben ervoor dat uiteindelijk ook mensen die op latere leeftijd bijvoorbeeld een hersenbloeding krijgen en arbeidsmarktgehandicapt worden, van dezelfde rechten gebruik kunnen maken als Wajong'ers of WSW'ers, maar zo ver zijn wij nog niet. Er is ongelijkheid in Nederland en het hangt soms van het toeval af op welke leeftijd je gehandicapt bent geraakt en van welke regeling je gebruikmaakt, want je kunt ook nog in de Anw komen. Er is een zekere willekeur in Nederland, maar de basis blijft dat wij jongeren een kans bieden. Dat is voor mij de hoofdzaak. Wij bieden jongeren hiermee een kans en zij gaan erop vooruit ten opzichte van de huidige situatie.

Voorzitter. Ten slotte leg ik de Kamer een motie voor over thuiszittende jongeren.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat goed onderwijs en de aansluiting tussen het (speciaal) onderwijs en de arbeidsmarkt bij uitstek de middelen zijn om de instroom in de Wajong terug te brengen;

constaterende dat de commissie-Dijsselbloem in haar parlementaire onderzoek naar onderwijsvernieuwingen aangeeft dat bij de vorige onderwijsvernieuwingen te veel zorgleerlingen, kinderen met een handicap of ontwikkelingsstoornis tussen wal en schip zijn geraakt;

constaterende dat duizenden kinderen met een handicap of ontwikkelingsstoornis thuiszitten omdat er voor deze kinderen geen geschikte school is, waardoor zij een nog grotere achterstand oplopen;

constaterende dat dit probleem al enige jaren bekend is en er tot op heden geen concrete maatregelen zijn genomen om zicht te krijgen op deze groep noch het voor deze groep mogelijk te maken, weer onderwijs te gaan volgen;

van mening dat dit een uiterst onwenselijke situatie is voor deze groep kinderen die als gevolg van de opgelopen achterstand genooddaakt zijn, een beroep te doen op de Wajong;

verzoekt de regering, nog voor de inwerkingtreding van de gewijzigde Wajong, per REC-school of cluster REC-scholen inzichtelijk te maken hoeveel kinderen zij naar huis sturen dan wel er thuiszitten door een leerplichtambtenaar te koppelen aan een of meerdere REC-scholen en maatregelen te nemen, zodat die kinderen die nu thuiszitten en voor wie (nog) geen

Spekman

school gevonden is vrijwel direct bij een dagbestedingsproject, dagopvang of dagbehandelingstraject terecht kunnen zodat de kloof tussen thuiszitten en weer naar school niet onnodig groot wordt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Spekman, Kraneveldt-van der Veen, Ortega-Martijn, Van der Vlies, Van Gent en Koşer Kaya.

Zij krijgt nr. 37 (31780).

De heer **Van Hijum** (CDA): Voorzitter. Ik bedank de minister voor zijn beantwoording in eerste termijn. Hij heeft duidelijk aangegeven met welke intentie hij dit wetsvoorstel namens het kabinet heeft ingediend. Hij wil een einde maken aan de huidige situatie dat jongeren op grote schaal worden afgeschreven door ze 100% arbeidsgeschikt te verklaren, terwijl dat maar voor een deel van die jongeren terecht is. Hij wil jongeren met andere woorden een zo groot mogelijk kans op werk en op een zo volwaardig mogelijke deelname aan de samenleving bieden. Ik onderstreep dat mijn fractie deze ambitie voluit deelt.

Mijn fractie vindt het heel goed te verdedigen dat de definitieve keuring voor de Wajong is opgeschoven naar 27 jaar en dat de eerste fase zo veel mogelijk wordt benut om te ontdekken wat jongeren nog kunnen en om jongeren zo goed mogelijk te begeleiden naar een zo zelfstandig mogelijk functioneren in de samenleving. Dit uitgangspunt onderschrijft mijn fractie, maar die negen jaar van 18 tot 27 jaar vinden wij voor sommige jongeren wel erg lang. Bij sommige aandoeningen is namelijk echt al eerder iets te zeggen over de verdien capaciteit die een jongere op een bepaalde leeftijd zal hebben. Vandaar ook het amendement dat ik samen met de heer Spekman en mevrouw Ortega heb ingediend. Met dit amendement wordt geregeld dat een definitieve keuring mogelijk is als een jongere vijf jaar op een stabiel niveau heeft gewerkt en het UWV tot de conclusie is gekomen dat er geen perspectief op verbetering is. Daardoor kan die jongere eerder instromen in de tweede fase van de Wajong.

Ik heb een tweede amendement ingediend waarin wordt geregeld dat in het participatieplan rekening wordt gehouden met Wajong'ers die de verantwoordelijkheid hebben voor de zorg voor kleine kinderen. In het algemeen geldt dat de CDA-fractie oog wil hebben voor de combinatie van werk en zorg. Dat geldt zeker ook voor deze doelgroep. In zijn reactie op het amendement schrijft de minister dat het eigenlijk niet in de wet thuishoort. Aangezien de minister in de nota naar aanleiding van het verslag heel stellig uitspreekt dat daar geen oog voor is, wil ik hierover toch duidelijkheid creëren. Dat is de reden dat ik het net als bij de WWB in de wet wil opnemen.

Of wij erin zullen slagen om veel meer jongeren met een beperking een kans op werk te bieden, is mede afhankelijk van het aantal stageplekken, leer- en werkplekken en arbeidsplaatsen dat in het reguliere bedrijfsleven en bij organisaties wordt gecreëerd. Ik denk dat wij ons daarbij ook moeten realiseren dat het dan voor een deel kan gaan om vacatures die er zijn, maar dat het voor een deel ook echt zal moeten gaan om plekken die gecreëerd worden voor deze jongeren. Het

gaat dan vaak om aangepast werk. Die verwachting moet ook duidelijk worden gecommuniceerd naar het bedrijfsleven.

Ik heb in de eerste termijn ook aandacht gevraagd voor – wat met een fraai Nederlands woord heet – job carving, speciaal gecreëerde werkplekken in organisaties maken door taken samen te voegen of af te splitsen. De minister heeft aangegeven dat daarvoor al pilots lopen, maar de bekendheid bij werkgevers en bij werkgeversorganisaties is in mijn beleving nog absoluut niet wat die moet zijn. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het succes van de nieuwe "werkregeling" mede afhankelijk is van een voldoende aanbod van stage-, leerwerk- en arbeidsplaatsen voor jongeren met een beperking bij reguliere werkgevers;

overwegende dat het kabinet de ambitie heeft om 10.000 Wajong'ers per jaar aan het werk te helpen;

verzoekt de regering, samen met werkgeversorganisaties ter uitwerking van deze ambitie een offensief te starten om bedrijven en organisaties te stimuleren om jongeren met een beperking in dienst te nemen door:

- te bevorderen dat in cao's per sector afspraken worden gemaakt over het aanbieden van stage-, leerwerk- en arbeidsplaatsen voor Wajong'ers en WSW'ers;
- werkgevers in staat te stellen via een voucher hun organisatie gratis te laten doorlichten op de mogelijkheden om functies te creëren voor Wajong'ers/WSW'ers, via het afsplitsen en/of samenvoegen van taken ("job carving");
- bedrijven in staat te stellen om eigen medewerkers in te zetten als jobcoach om jongeren met een beperking te begeleiden, in plaats van hiervoor een extern re-integratiebedrijf in te schakelen;
- goede voorbeelden binnen sectoren actief onder de aandacht te brengen;
- per sector het percentage Wajong'ers en WSW-geïndiceerden dat in dienst is bij bedrijven te monitoren en het UWV hierover jaarlijks te laten rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Hijum, Ortega-Martijn en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 38 (31780).

De heer **Van Hijum** (CDA): Ik heb in de eerste termijn ook aangegeven dat mijn fractie hecht aan de voorbeeldrol van de overheid als werkgever. Daarom hebben wij ook ingestemd met het onszelf opleggen van streefcijfers als het gaat om het in dienst hebben van Wajong'ers en WSW'ers. Ik heb ook geconstateerd dat gemeenten ons als het gaat om het stellen van eisen bij aanbestedingen het goede voorbeeld geven. Er zijn heel veel gemeenten die bij aanbestedingen de voorwaarde van social return stellen: zorg dat er ook voldoende stage- en werkplekken

Mevrouw Van Gent (GroenLinks)

© M. Sablerolle – Gouda

worden gecreëerd waar overheidsopdrachten worden verstrekt. De minister is daar niet echt op ingegaan. Ik heb daarover een aantal vragen gesteld, ook aan minister Eurlings. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat steeds meer gemeenten sociale voorwaarden stellen bij aanbestedingen en uitbesteding van diensten en op deze manier extra stage- en (leer)werkplekken creëren voor onder meer jongeren met een beperking en werkloze schoolverlaters ("social return on investment");

overwegende dat de methode "social return on investment" met steun van het ministerie van SZW is ontwikkeld, maar dat de rijksoverheid zelf het goede voorbeeld van gemeenten niet volgt;

verzoekt de regering, de Kamer voor de begroting voor 2010 te informeren over de plaats die "social return" krijgt in het aanbestedings- en inkoopbeleid van de rijksoverheid, en dit zo nodig via proefprojecten uit te proberen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Hijum, Spekman en Ortega-Martijn. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 39 (31780).

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vind dit een uitermate sympathieke motie, dat weet de heer Van Hijum ook, maar wij hebben allerlei crisismaatregelen genomen, ook bij minister Eurlings, waar – zoals hij zelf beeldend zegt – snel de schop de grond in moet. Dus ik mag aannemen dat dit ook nog moet gaan gelden voor

die crisisprojecten waar de schop snel de grond in gaat. Dit duurt mij een beetje te lang.

De heer **Van Hijum** (CDA): Uiteraard zo snel mogelijk, maar ik vind het belangrijk om toch ook te leren van ervaringen van gemeenten. Want de ervaring leert ook dat je dit niet zomaar even van het ene op het andere moment kunt opleggen en tot resultaat kunt brengen. Ik heb verschillende goede voorbeelden, van de gemeenten Dordrecht, Rotterdam en Maastricht, maar die voorbeelden leren ook dat je echt een infrastructuur moet opzetten om de jongeren om wie het gaat ook te kunnen aanleveren en een goede match te maken met het werk. Dat moet je goed opzetten. Als wij hier te veel haastwerk aan de dag leggen, ben ik bang dat dat alleen maar frustraties gaat opleveren voor werkgevers en voor aanbieders van werk. Maar over de richting zijn wij het eens.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Haastige spoed is zelden goed, dat ben ik natuurlijk met u eens, maar wij hebben ook haast als het gaat om het aanpakken van de crisis. We hebben een spoedwet snelwegen, wat betekent dat daar heel snel in geïnvesteerd gaat worden. Het conflict tussen u, mijnheer Van Hijum, en minister Eurlings zoals dat gisteren in de Volkskrant stond, ging natuurlijk ook over de aanpak van projecten op een redelijke termijn. Dat vond ik goed en daar heb ik u om geprezen toen ik dat in de krant las. Dat hebt u niet gehoord, dus bij dezen. Wat mij nu zo teleurstelt, is dat u met een toch wat slappe motie komt. Of is dat weer zo'n beroemd CDA-compromis van: we willen wel wat gaan doen, maar er is een beetje gedoe over; laten we het maar uitstellen als iets voor de langere termijn? Ik ken u toch wel als voortvarender dan dat. Daarom zou ik zeggen: zet u in uw motie dat ook de crisismaatregelen hieronder moeten vallen.

De heer **Van Hijum** (CDA): Volgens mij is de motie volstrekt helder. Wij hebben deze kwestie niet voor niets aan de orde gesteld. Het resultaat telt voor mij: ik wil iets in gang zetten dat iets oplevert voor jongeren in termen van kansen en dat niet alleen maar frustratie oplevert bij werkgevers. Ik denk dat dat kan en dat wij, als wij het kabinet op dit spoor zetten, resultaten kunnen bereiken, ook in de richting van de crisismaatregelen. Ik ben het op dat punt eens met mevrouw Van Gent. Het kabinet haalt investeringen naar voren of versnelt ze. Daarbij kunnen wij proberen de mensen aan de onderkant van de samenleving te laten participeren, omdat juist de arbeidsplaatsen die voor hen beschikbaar zijn in het gedrang komen. Dat is echt de insteek van onze motie.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Toen ik het artikel in de Volkskrant las, dacht ik: het CDA vindt het zo erg dat Wajong'ers zo weinig kansen krijgen, dat het de strijd aandurft met de eigen CDA-minister Eurlings en hier een punt van maakt. En nu krijg ik een motie voorgelegd in de trant van: gaat u maar een beetje oefenen. Wat moet ik daarmee? Waarom wil de heer Van Hijum het niet, zoals hij dat wel in de Volkskrant verwoordde, meteen gaan doen?

De heer **Van Hijum** (CDA): Met alle respect, maar dit maakt een beetje een karikatuur van de motie. In de motie staat duidelijk dat wij ervan uitgaan dat het een

Van Hijum

plek krijgt in niet alleen het aanbestedings- maar ook het inkoopbeleid van de rijksoverheid. Het gaat over heel veel diensten en niet alleen maar over investeringen. Je kunt ook denken aan aanbestedingen van diensten door ministeries, zoals ook heel veel gemeenten diensten aanbesteden. Op dat punt is de motie volstrekt helder.

Ik hecht eraan dat wij iets optuigen dat werkt, zodat wij niet na een jaar hoeven zeggen dat wij het beter hadden moeten voorbereiden om te voorkomen dat er frustratie zouden ontstaan.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Natuurlijk wil ook ik iets dat werkt. Wij doen hier regelmatig voorstellen om datgene te doen wat wij met z'n allen willen, namelijk dat Wajong'ers gewoon aan een baan worden geholpen en dat zij zich daarin kunnen ontwikkelen en groeien. In het artikel in de Volkskrant gaf de heer Van Hijum heel duidelijk aan dat hij het hard wilde spelen, omdat hij het heel belangrijk vindt. Vervolgens komt hij met een motie waarin hij alleen maar spreekt over het opstarten van wat projectjes. Heel Nederland zit al vol projecten: Nederland is één groot projectland. Waarom maakt hij nu niet echt een punt en zegt hij niet dat wij het in orde gaan maken?

De heer **Van Hijum** (CDA): Mevrouw Koşer Kaya moet de motie nog maar eens goed lezen en de moeite nemen in gesprek te gaan met gemeenten die hier ervaring mee hebben om daarvan te leren en om het ook op rijksniveau te kunnen toepassen.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik zou heel graag willen dat beleid dat bepaalde gemeenten uitvoeren, in het hele land zou worden uitgevoerd. Wat de heer Van Hijum zegt, is dat wij dit landelijk moeten doen, terwijl hij komt met een motie waarin alleen weer projecten worden aangekondigd.

De heer **Van Hijum** (CDA): Nogmaals: laat mevrouw Koşer Kaya de tekst goed lezen.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ik heb altijd begrepen dat het CDA was tegen quota en streefcijfers en net als de PVV liever kiest voor de weg van prikkels geven aan, in dit geval, werkgevers, zodat zij uit vrije overweging zo veel mogelijk kansen bieden. Als je bij aanbestedingen eisen gaat stellen in de vorm van stageplekken of het in dienst nemen van Wajong'ers, zie ik daarin een eerste opstap naar quota en streefcijfers. Ik neem aan dat het zo niet is bedoeld.

De heer **Van Hijum** (CDA): Deze opmerking begrijp ik en wij hebben de discussie over dit punt intern ook gevoerd. Het klopt dat het CDA over het algemeen er geen voorstander van is om streefcijfers op te leggen aan bedrijven. Dat is de reden waarom wij het amendement op dat punt, ingediend door de heer Spekman, niet steunen. Tegelijkertijd vinden wij dat de overheid als werkgever en als opdrachtgever bij het uitbesteden en aanbesteden van diensten, het goede voorbeeld zou moeten geven. Wij zien dit meer als een uitvloeisel van de voorbeeldrol van de overheid dan als een aanzet voor quota en andere verplichtingen, maar ik snap de vraag.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ik neem aan dat u het met mij eens bent dat bij aanbestedingen het beste

bedrijf met de beste prijs de klus moet krijgen. Het mag niet doorslaggevend zijn dat een bedrijf, ook al is dat wellicht twee keer zo duur of heeft het een mindere reputatie, meer Wajong'ers in dienst heeft. Ik neem aan dat dit niet van doorslaggevende betekenis is bij aanbestedingsprocedures.

De heer **Van Hijum** (CDA): Dat klopt. Bij gemeenten is dat één de voorwaarden die worden gesteld. Bij de besteksuitwerking wordt dat verder ingevuld. De ervaring van gemeenten leert echter dat dit niet ten koste van de prijs of de kwaliteit hoeft te gaan. Neem duurzaam inkopen, een aanverwante kwestie. De rijksoverheid stelt daarvoor 300 criteria op en stelt die vervolgens bij aanbestedingen als voorwaarden. Waarom zou dat niet kunnen bij sociale kwesties?

De heer **Blok** (VVD): Ik vind het altijd plezierig met Kamerleden van het CDA voor een zaaltje toevoorders te staan. Ik ben dan altijd benieuwd of zij voor de verschillende zaaltjes hetzelfde zeggen. Ik sta wel eens voor een zaal met jonggehandicapten of organisaties daarvan, maar ook wel eens voor een zaal met kleine ondernemers. Kleine ondernemers hebben altijd één klacht. De heer Van Hijum kent die ook. Ze maken geen kans bij de overheid, omdat de eisen die worden gesteld zo ingewikkeld en zo groot in aantal zijn dat alleen grote ondernemingen daaraan kunnen voldoen. De heer Van Hijum knikt nu. In al die zalen zegt het CDA dan: Daar moeten wij een eind aan maken! Vandaag wordt er echter weer een eis gepresenteerd waar ook kleine ondernemingen aan moeten voldoen. Hoe past dat in het antwoord dat de heer Van Hijum en zijn collega's in al die zaaltjes met ondernemers geven?

De heer **Van Hijum** (CDA): Ik zie die relatie niet zo snel. Het heeft vaak te maken met de omvang van opdrachten, waardoor mkb'ers niet aan de eisen kunnen voldoen en dus niet eens kunnen meedingen in dat proces. In dat kader heeft mijn collega Ten Hoopen in de richting van de minister van Economische Zaken verschillende initiatieven genomen, met behulp waarvan het mkb bij dat soort aanbestedingsprocessen veel meer kansen heeft. Je moet dus ook kijken naar de omvang van de opdracht waarbij je een en ander gaat toepassen. Gemeenten kiezen ervoor die voorwaarden pas vanaf de Europese aanbestedingsgrens van toepassing te verklaren. Daar zouden wij in dit geval ook voor kunnen kiezen. Het is een kwestie van uitwerking welke grens voor opdrachten je zou moeten kiezen.

De heer **Blok** (VVD): Dit is heel wezenlijk. De heer Van Hijum illustreert heel goed dat een andere collega in een andere zaal andere toezeggingen doet, maar hij is de indiener van de motie. Hij moet dus aangeven of hij vindt dat dit werkbaar moet zijn voor het mkb en dat bijvoorbeeld de Europese aanbestedingsgrens al of niet moet worden gehanteerd.

De heer **Van Hijum** (CDA): Ik ben ervan overtuigd dat wij daar in de discussie over de uitwerking een goede format voor kunnen vinden. Het gaat mij nu om de vraag of je vindt dat dit als uitgangspunt moet worden gehanteerd. Laten wij daar eerst over discussiëren. Over de uitwerking ga ik graag verder met de heer Blok in discussie.

Van Hijum

Ik dank de minister voor de nota's van wijziging als het gaat om de toegang tot de WSW, al blijven wij van mening dat je op langere termijn echt toe moet naar een integrale indicatiestelling en één regeling voor begeleid werken, maar als oplossing voor de discussie die wij voerden, is dit een goede zaak, ondanks alle discussies over interpretaties, maar daar gaat de minister nog op in, neem ik aan. Wat betreft de toegang van de huidige Wajong'ers tot de nieuwe wet- en regelgeving delen wij het voorstel van de minister, waarbij wij ervan uitgaan dat dit voor het zittende bestand, de 180.000 Wajong'ers, niet betekent dat daarvoor geen re-integratie-inspanningen worden gepleegd. Wat betreft de toezegging van de Stichting van de Arbeid om te kijken naar de pensioenopbouw voor mensen die met loondispensatie werken, gaan wij ervan uit dat de desbetreffende adviesaanvraag snel de deur uitgaat. Wij zijn ook blij met de toezegging van de minister over de verkenning die gaat plaatsvinden naar de inkomensgevolgen voor Wajong'ers die uit de Wajong treden en als gevolg daarvan te maken krijgen met minder gehandicaptenkorting, minder toeslagen en de armoedeval die dit zou kunnen opleveren. Kan de minister aangeven of hij bereid is om dit voor de komende begrotingsbehandeling naar de Kamer te sturen?

Over het terugvalrecht hebben verschillende collega's opmerkingen gemaakt. Wij hebben de motie van mevrouw Ortega hierover gesteund, na heel veel interne discussie, zeg ik erbij. Dit is immers een heel principiële zaak. Mensen zijn niet gelijk: zij hebben een handicap en een beperking. Als zij op een gegeven moment uit de Wajong zijn getreden, hebben zij ook laten zien wat zij kunnen op de arbeidsmarkt. Wel moeten zij altijd kunnen terugvallen op de voorziening waarvan zij afhankelijk zijn. De minister zegt dat dit met artikel 35 van de WIA geregeld is. Als dat zo is, moet het ook echt goed geregeld zijn. Vandaar onze steun aan de genoemde motie.

Over onze suggestie om studie aan de Open Universiteit mogelijk te maken voor jongeren met een beperking wil ik de volgende motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat maatwerk in studieduur en -aanbod moet worden geboden voor chronisch zieken en gehandicapte jongeren die een studie willen volgen;

overwegende dat het reguliere onderwijs de verantwoordelijkheid heeft om de toegang tot het onderwijs ook voor jongeren met een beperking te waarborgen, maar dat er desondanks een categorie jongeren is die niet in staat is om vanwege een zware beperking deel te nemen aan het regulier onderwijs;

verzoekt de regering, jongeren met een beperking, die niet kunnen deelnemen aan het regulier onderwijs en een indicatie krijgen voor een studie aan de Open Universiteit, in aanmerking te laten komen voor studiefinanciering,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Hijum, Ortega-Martijn en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 40 (31780).

De heer **Van Hijum** (CDA): Voorzitter. De minister is nog niet ingegaan op de suggestie om ten aanzien van vervoersvoorzieningen waarvoor een inkomensgrens en een eigen bijdrage gelden, een hardheidsclausule te introduceren. Immers, de eigen bijdrage gaat soms zo ten koste van het inkomen, dat het niet meer aantrekkelijk is om te werken. Ik zou graag zien dat de minister alsnog op deze kwestie ingaat.

Ik heb nog een afrondende opmerking over de toenemende instroom. Deze kwestie is door verschillende collega's aan de orde gesteld. Mijn fractie maakt zich zeker zorgen over de toenemende instroom. Ik ben het echter eens met wat collega Van der Vlies hierover heeft gezegd: dit is wel een symptoom van een bredere problematiek. Er is sprake van een toenemend beroep op speciaal onderwijs, rugzakjes, pgb's en jeugdzorg. De vraag is wat er aan de hand is met deze medicalisering. Moet je dit toejuichen of moet je dit op een gegeven moment weer ombuigen? Dat is een buitengewoon lastige vraag. Immers, er is zeker wel iets aan de hand, maar je kunt niet zeggen: haal het vloerkleed er meteen maar onder weg. Ik heb wel het gevoel dat jongeren te gemakkelijk en te snel in het speciale circuit terecht komen. Ik heb het idee dat het kabinet dit gevoel ook heeft. De minister voor Jeugd en Gezin heeft immers al min of meer onderzoek hiernaar toegezegd. De minister van SZW zegt zelf in de memorie van toelichting dat hij hier ten aanzien van lichtere aandoeningen nog eens goed naar wil kijken. Wat het kabinet concreet met dit vraagstuk gaat doen, is mij uit de beantwoording van de minister nog niet echt duidelijk geworden. Ik wil hem vragen om hierop in tweede termijn nog eens goed op in te gaan.

De heer **Ulenbelt** (SP): In de eerste termijn was er een hele discussie over de interpretatie van de relatie Wajong versus sociale werkplaats. De heer Van Hijum heeft inmiddels de nota's van wijziging gezien. De heer Spekman heeft zijn interpretatie hiervan gegeven: er moet een concreet werkaanbod liggen, anders blijft de weg open, ook voor begeleid werken in de sociale werkvoorziening. Is dat ook de lezing van de heer Van Hijum van de nota's van wijziging?

De heer **Van Hijum** (CDA): Zo staat het volgens mij ook in de tekst. Wij hebben deze discussie ook vorige week gevoerd. De winst is dat de toegang, de indicatiestelling en de aanvraag ervan openblijven voor iedereen die denkt dat hij hiervoor in aanmerking komt. De toegang is hiermee feitelijk niet afgesloten. Ik vind dit goed te verdedigen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Begeleid werken in de sociale werkvoorziening blijft dus volgens de heer Van Hijum ook voor Wajonggerechtigden mogelijk?

De heer **Van Hijum** (CDA): Dat hangt sterk af van de vraag wanneer zich het aanbod voordoet en of er sprake is van een eerder aanbod. Stel dat iemand op de

Van Hijum

wachtlijst staat. Hij krijgt een werkaanbod vanuit de Wajong. Dan gaat dat voor, dat kan men duidelijk opmaken uit de tekst.

□

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Wie kan er nu zijn tegen investeren in mensen? Daar is natuurlijk niemand tegen. GroenLinks is van mening dat de begeleiding, de scholing en de participatie moeten verbeteren, zeker voor die jongeren die niet 100% inzetbaar zijn, maar die zich vaak wel voor meer dan 100% inzetten, jongeren die zich heel graag een plek in de samenleving willen verwerven waar zij zelfstandig hun inkomen verdienen, op een goede manier kunnen rondkomen en zelfstandig kunnen leven. Voor de GroenLinks-fractie is het cruciaal dat mensen worden ingeschakeld in plaats van afgeschreven. Dit laatste is nu helaas vaak het geval. Je komt op een wachtlijst, zit thuis, verlaat vroegtijdig de school en wordt als een hete aardappel heen en weer geschoven. Niemand is bereid om zich voldoende voor jou in te zetten en ervoor te zorgen dat je gewoon die plek in de samenleving krijgt.

Ik ben nog altijd een idealist, maar ik ben niet naïef. Het heilige geloof van de minister in de verleidingstactiek van werkgevers – ik zal u allen niet lastig vallen met de wilde fantasieën die ik daarover krijg, al zie ik de zaal opleven – draagt wel enige naïviteit in zich. In oude tijden, toen het allemaal nog crescendo was op de arbeidsmarkt, kregen veel van deze jongeren daar ook geen plek. In slechte tijden kun dus je alles uit de kast halen en de verleiding nog zo ver opvoeren, maar dan lukt het waarschijnlijk ook niet.

Ik stel een vraag over de methode Social Return on Investment. Vroeger noemden wij dat ook wel eens "contract compliance", maar het maakt niet uit hoe het heet, als het maar gebeurt. De GroenLinks-fractie vindt dat van groot belang. Ik las gisteren echter in de Volkskrant het stuk "CDA-ministers zien niks in CDA-plan Wajong'ers". De heer Van Hijum is uitermate strijdbaar in het artikel. Hij zegt: "Maastricht en Dordrecht hebben daar goede ervaringen mee, die de rijksoverheid kan overnemen." Dat klinkt goed. Het stuk gaat verder: "Het doel van dit kabinet is immers dat 200.000 mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt aan de slag kunnen. En de afspraak van de sociale partners is dat schoolverlaters niet langer dan drie maanden zonder opleiding of werk thuis mogen zitten. De overheid kan daar zo bij helpen." De grote broek die de heer Van Hijum aantrok in de Volkskrant is hier in de plenaire zaal toch gekrompen tot een soort zwembroek. Hij komt namelijk met een uitermate slappe motie waarin hij de regering verzoekt om de Kamer vóór de begroting voor 2010 te informeren over de methode Social Return on Investment en te komen met een aantal proefprojecten, terwijl hij in de krant zegt dat het allemaal veel vlotter kan.

Ik vraag minister Donner, toch ook een jonge senior, of hij de junior in dit kabinet, minister Eurlings, hier toch nog eens over onderhoud, want de minister van SZW zat ook met die 200.000 mensen. Wij hebben het daar vaker over gehad. Wij moeten er, ook in het oplossen van de crisis, voor zorgen dat ook deze jongeren, die, ook in de goede tijden, al veel te lang aan de kant staan, kansen en mogelijkheden krijgen, en werkgevers er meer toe aanzetten om ze deze te bieden. Als wij het zelf al niet doen en als wij zelf al falen, heb je natuurlijk ook geen

verhaal als je een beroep op andere werkgevers doet. Ik vind trouwens dat minister Eurlings toch een beetje faalt met zijn reactie op de plannen van de heer Van Hijum. Je ziet dat het tussen partijgenoten ook niet altijd gezellig is, maar die strijd moet je dan maar aangaan.

Ik kreeg nog een interne tip en die zou ik mijzelf willen voorleggen. Geeft de Tweede Kamer wel het goede voorbeeld als het gaat om het in dienst nemen van deze jongeren? Toevallig ben ik lid van het Presidium van dit gezelschap. Ik zal het daar de eerstvolgende keer aankaarten, want het lijkt me zinnig om dat nog eens goed te bekijken. Dat geldt natuurlijk ook voor de fracties; daarover hebben wij het ook wel vaker gehad. Daaraan gekoppeld zou ik de minister willen vragen hoe het op de ministeries zit en of het daar een beetje op orde is. Hij is coördinerend op dit gebied. En hoe zit het in de gesubsidieerde en de publieke sector? Ook daar kun je best voorwaarden stellen als je de portemonnee trekt.

De minister zegt aan de ene kant heilig te geloven in het verleiden van werkgevers. Aan de andere kant staat zijn ongeloof in de motivatie van de doelgroep; dat steekt mij toch wel enigszins. Hij zegt dat als hij te snel met het minimumloon komt of mensen te snel in regelingen toelaat dit geen stimulans zal zijn om vermogens verder te ontwikkelen. Ik wil een van zijn zinnen aanhalen. Hij reageerde op de amendementen van mevrouw Ortega en de heer Ulenbelt op de stukken nrs. 21 en 22 over de terugvaloptie. De minister zegt: de hele inzet van het tegengaan van discriminatie van mensen wegens een handicap is nu juist om dergelijk uitzonderingsposities te voorkomen en dat is het fundamentele uitgangspunt van non-discriminatie van mensen met een handicap. Ik denk dan: pittige teksten, vrome woorden. Die gaan natuurlijk totaal voorbij aan de realiteit. Ik vraag hem daar nog eens op in te gaan. Als er nu niet gediscrimineerd zou worden op de arbeidsmarkt en als het nu allemaal zo goed geregeld zou zijn, zouden wij deze discussie niet hoeven voeren over het feit dat Wajong'ers worden afgevoerd in een te inactieve situatie en dat ze zo weinig mogelijkheden op dezelfde arbeidsmarkt hebben. Dat irriteert me. Aan de ene kant heeft de minister een heilig geloof in werkgevers en aan de andere kant staat zijn ongeloof in deze groep. Deze mensen willen niet vastzitten in een uitkering als ze kansen en mogelijkheden krijgen. Mensen willen gewoon zelfstandig leven, participeren en aan het werk met een fatsoenlijk inkomen.

Het inkomensperspectief, of in ieder geval het wettelijk minimumloon, is voor de GroenLinks-fractie een heel belangrijke kwestie. In het afschatten spreekt de lijn van Van Hijum ons veel meer aan. Hij stelt 23 jaar voor in plaats van de 9 jaar van de minister. Over het meer kunnen verdienen dan het minimumloon wil ik de volgende motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat werkende gehandicapten niet hun leven lang op het minimumloon moeten zijn aangewezen;

Van Gent

verzoekt de regering, het wetsvoorstel bij nota van wijziging zodanig aan te passen dat het inkomen uit arbeid in ieder geval vanaf 23 jaar aangevuld wordt tot maximaal 120% van het minimumloon in plaats van 100%,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Gent en Ulenbelt. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 41 (31780).

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb in eerste termijn aandacht gevraagd voor het oude bestand. De minister is met een zet gekomen; ik zeg "zet" want "tegenzet" klinkt zo negatief. Dat betekent dat het oude bestand zich kan melden. Dat is natuurlijk mooi, maar daar zitten wel behoorlijk wat adders onder het gras. Zij verliezen namelijk behoorlijk snel hun opgebouwde rechten. Dat zal volgens mij tot gevolg hebben dat zij zich gewoon niet zullen melden. Het klinkt niet prettig maar het lijkt een beetje een trucje en daarom wil ik de volgende motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het voorliggende wetsvoorstel Wajong als doelstelling heeft, het bevorderen van participatie van jonggehandicapten door werk en arbeidsondersteuning;

overwegende dat bij aanneming van het wetsvoorstel Wajong er per 1 januari 2010 een onderscheid ontstaat tussen het huidige bestand en nieuw in te stromen Wajong'ers;

van mening dat alle Wajong'ers dezelfde kansen en mogelijkheden moeten krijgen als het gaat om bevordering van participatie door werk en arbeidsondersteuning;

verzoekt de regering, het huidige bestand Wajong'ers met behoud van rechten dezelfde kansen en mogelijkheden te bieden als de nieuw in te stromen Wajong'ers,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Gent, Koşer Kaya en Ulenbelt. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 42 (31780).

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Wij staan voor een dilemma bij dit wetsvoorstel. Wij willen dat alles uit de kast gehaald moet worden om deze jongeren meer te laten meedoen aan de reguliere samenleving. Wij willen meer kansen en mogelijkheden voor deze jongeren in plaats van geen kansen en onmogelijkheden; wij willen een individuele inzet, een uitgangspunt dat werk moet lonen, dat werkgevers méér moeten doen dan nu het geval is, wij willen oude rechten, een betere terugvaloptie, de WSW, scholing, coaching enzovoorts. Ik

zal het "monsterverbond" van mevrouw Koşer Kaya en de heer Ulenbelt dan ook zeker steunen.

Niet voor niets is er een bombardement van moties en amendementen op dit voorstel neergedaald. Het lijkt wel een testvlucht van de JSF. Het geeft het wankele evenwicht van dit wetsvoorstel aan. Er is heel veel op aan te merken. Wij zullen bekijken welke amendementen en moties worden aangenomen om de door mij genoemde onderdelen te verbeteren. Dat is immers nodig. Ik was ook niet zo blij met de nota van wijziging en met de afwijzende reacties van de minister op een aantal amendementen. Het is nog niet helemaal rond. Links en rechts is van alles en nog wat ingediend. Keihard tegenstemmen ligt mij ook niet lekker op de maag, omdat ik vind dat deze jongeren meer kansen moeten krijgen. Zij moeten niet heen en weer geschoven worden tussen kansloze exercities en onmogelijkheden. Het zal voor mijn fractie nog een interessante afweging worden. Misschien kan de minister met empathische opmerkingen over de moties en amendementen eraan bijdragen dat het wetsvoorstel het niet met de hakken over de sloot haalt en hij met trots aan het werk kan gaan met ondersteuning van de fracties.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Ik was even nieuwsgierig naar de bedoeling van de eerste motie van mevrouw Van Gent. Stelt zij voor om voor jongeren vanaf 23 jaar de Bermanregeling van kracht te laten zijn?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Wij willen niet dat deze mensen tot maximaal 27 jaar onder het minimumloon blijven. Dat zien wij helemaal niet zitten. Als iemand naar zijn capaciteiten werkt, moet dat beloond worden en tot zelfstandigheid kunnen leiden. Wij willen het niet afkappen op 100%. Het moet mogelijk zijn om door te groeien naar 120% vanaf 23 jaar.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Onder dezelfde condities die gelden bij de Bermanregeling?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat zou kunnen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Mevrouw Van Gent weet toch wel hoeveel mensen in Nederland het minimumloon verdienen? Worden die mensen door deze motie niet achtergesteld bij de Wajong'ers?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Nee. Het probleem is dat er niet zo heel veel mensen kaal op het minimumloon zitten in Nederland. Dat kan ik u nog wel eens heel precies laten zien. Gelukkig ook maar, want het minimumloon is zeker geen vetpot. Het heeft ook wel met leeftijd te maken of je daarin kunt doorgroeien. Het essentiële verschil is ook wel dat deze mensen vaak in bepaalde functies zitten; ze kunnen soms maar twee dagen werken omdat ze niet meer kunnen. Ik vind dat je niet levenslang tot het minimumloon moet zijn veroordeeld, omdat je echt niet meer kunt dan dat en geen enkele mogelijkheid hebt om uit die situatie te komen. Dat is het verschil waardoor ik vind dat je het voor deze doelgroep op deze manier moet regelen. Indertijd waren er in de gesubsidieerde arbeid – ik weet niet hoe populair dat is bij de PVV-fractie – mogelijkheden om door te stromen naar een niveau van 120%.

□

De **voorzitter**: Ik dank de leden voor hun inbreng. Ik had mij graag aangesloten bij de opmerking van mevrouw Van Gent om het aantal Wajong'ers dat wij hier zelf in dienst nemen, in het Presidium te bespreken. Ik neem aan dat ik daarmee ook tegemoetkom aan de vraag van de heer Spekman. Zoals u weet, staat de voorzitter niet op de sprekerslijst. Ik kan dus niet deelnemen aan het debat.

Het amendement-Ortega-Martijn/Spekman (stuk nr. 21) is ingetrokken.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.07 uur tot 13.00 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Op verzoek van de PvdA-fractie benoem ik in de vaste commissie voor Economische Zaken het lid Timmer tot lid in plaats van het lid Besselink en het lid Besselink tot plaatsvervangend lid in plaats van het lid Boelhouwer.

Het woord is aan mevrouw Leijten.

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Daar ben ik weer. Ik heb namelijk schriftelijke vragen gesteld en ik heb vorige week ook al gevraagd of ik daar eindelijk antwoord op kan krijgen. Ik zal niet schromen om deze vragen aan te melden als mondelinge vragen. Ik heb niet voor niets vragen gesteld over het veilen van mensen die zorg nodig hebben, over de overname van een reguliere thuiszorginstelling door een schoonmaakbedrijf en over de gouden handdrukken die worden gegeven aan bestuurders van Philadelphia. Daar horen gewoon antwoorden op te komen en daar staat een termijn voor. Ik verwacht dan ook dat die antwoorden gisteren binnen zijn.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan de heer Van Gerven.

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Namens de heer Van Gerven vraag ik om antwoorden op nog niet beantwoorde schriftelijke vragen. Het gaat om vragen van 20 maart over openbare aanbesteding in het ambulancevervoer, om vragen van 19 maart over medische dossiers die onbewaakt liggen opgeslagen in een loods van een verhuisbedrijf in Vlaardingen, om vragen van 17 maart over permanente rimpelvullers en om vragen over het pionieren met complementaire gezondverstand-geneeskunde in het Slotervaartziekenhuis. Op al die vragen hadden wij allang antwoord moeten hebben.

De **voorzitter**: De combinatie van rimpelvullers en

complementaire gezondverstand-geneeskunde is boeiend. Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Daarmee zijn wij gekomen aan het eind van de regeling van werkzaamheden.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten in verband met het bevorderen van de participatie van jonggehandicapten door werk en arbeidsondersteuning (31780).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor de reactie op mijn antwoord in eerste termijn. In mijn antwoord zal ik eerst ingaan op een aantal algemene zaken. Vervolgens zal ik de vragen van de afzonderlijke leden beantwoorden. Ten slotte zal ik ingaan op de ingediende moties en amendementen.

De heer Blok sprak zijn teleurstelling uit over het gebrek aan aandacht voor de instroom. Ik werp dat verwijt van mij af, ook omdat ik er in eerste termijn uitvoerig op ben ingegaan. Ik heb wel aangegeven dat de benadering van de heer Blok, die het ziet als een probleem van de keuringen, niet onze benadering is. In de Wajong hebben wij te maken met jongeren die vanwege hun beperking niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt zullen kunnen vinden. Ik kan de keuring wel zodanig aanpassen dat ondanks dat gegeven betrokkenen niet de Wajongregeling in zullen instromen, maar daarvan is dan wel het resultaat dat er een groeiende groep mensen in de samenleving is van wie wij weten dat ze niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt zullen kunnen vinden en die dan eventueel met een uitkering in het kader van de bijstand afgescheept worden en verder niet de ondersteuning wordt gegeven die geboden zou kunnen worden. De Wajongregeling is indertijd ontstaan in aanvulling op de algemene arbeidsongeschiktheidsregelingen die wij hebben in de samenleving, omdat het hierbij gaat om een groep mensen van wie wij meenden dat ze vanwege aangeboren gebreken nooit een kans op de arbeidsmarkt krijgen aan het begin en derhalve ook geen toegang zullen hebben tot de algemene arbeidsongeschiktheidsregelingen, zodat dit een bijzondere voorziening rechtvaardigt. In eerste termijn is de nadruk te zeer komen te liggen op het specifieke inkomens karakter en niet op het ondersteunen richting arbeid. Dat laatste is wat beoogd wordt met de voorliggende regeling.

Ik misken niet de constatering dat er sprake is van een groeiende instroom. Het betekent ook niet dat dit veronachtzaamd wordt, want het is ook onderdeel van de aanpak in het speciaal onderwijs. Het kan echter niet zo zijn dat als het daar niet lukt en wij moeten vaststellen dat iemand niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt kan krijgen, wij desondanks zeggen dat de Wajongregeling daarvoor gesloten blijft. Dan moet de Wajongregeling erop gericht zijn de betrokkene zodanig te ondersteunen dat deze wel een plaats op de arbeidsmarkt kan krijgen. Daar is deze regeling op gericht. Als het eenmaal gelukt is om deze jongeren een zelfstandige plaats op de arbeidsmarkt te geven, wat ook blijkt uit